

Franckesche Stiftungen zu Halle

Programma Scholasticvm De Vtilitate Ex Pietate Litteras Redvndante Qvo Examen Solemne Scholae Latinae In Orphanotropheo Glavchensi d. VIII. & VIII. ...

Lateinschule zu Halle

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [1731?]

VD18 90813561

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-198450

Insedit in multorum animis, atque inuetauit pro-
dolor ! opinio, veram in Deum optimum maximum pieta-
tem litterarum cultoribus minus conuenire, iisque studio-
rum impedimenta ponere. Qua sententia dubito, an alia
vnquam fuerit, & a vero remotior, & ipsis litteris periculo-
fior, licet specie veri & rationibus ad circumueniendum callide
excogitatis non careat, nec proletarios tantum & capite censos,
sed classicos & primi ordinis in ciuitate litteraria viros patronos
habeat, qui vel pietatem penitus ignorant, vel ab eruditione &
sapientia vera longe absunt, vel vt prudenter agere & per offi-
ciorum rationes bonam mentem negligere, aut certe excusati-
us illam pessundare videantur, in hanc opinionem animis pedibus-
que transeunt, illamque viuendo confirmant. Adeo a felicitate
nostra & ipso Deo, naturae prauitate abhorremus homines, vt
eius longissimo diuortio miseri delectemur, & hanc alienationem
ineuitabilem & necessariam fingere, quam detestari & effu-
gere malimus. Cui malo, quod nobiscum nascitur, in scholis ali-
tur, in academiis inualefcit, & per omnem denique vitam cum
incredibili ipsius eruditionis & aeternae felicitatis iactura grassa-
tur, vt medicina paretur, bonus quisque elaborat. Nos, vt in-
nocentior saltem iuuentus, quae in scholis ad vtilitatem publi-
cum adolescit, rectiora edoceatur, contrarium iam demonstra-
tum

rum ibimus, pietatem litteris prodesse magis quam obesse, & ex ea neglecta eruditionem innumera detrimenta capere.

Ante vero quam hoc fiat, ipsius pietatis explicatione opus erit, ne omnia ea, quae homines vel per ignorantiam vel inuidiam splendido hoc nomine insigniunt, intelligere existimemur. Neque enim anilis superstitio, ad conceptas formulas, inanes ritus & caerimonias solemnes obseruandas comparata: neque infucata vultus, sermonis, vitaeque ratio, aut superciliosa & seuerior morositas: neque ciuilis morum honestas, temperantia & modestia ad humanas aequi bonique leges composita: nec benignior in alios humanitas: nec demum reuerentia & naturalis amor in parentes & superiores, quam Romani olim pietatem vocarunt, aut si quid aliud ex natura corrupta proficiscitur, pietas est. Sed ea animi diuinitus emendati & caelesti luce ac virtute initiati integritas, qua homo cum DEO per Christum intime coniunctus, nuntio omnibus rebus aliis misso, totus ab illo pendet, & omni studio viriumque contentione id vnice agit, vt ipsi placeat, ex eius voluntate viuat, ac familiarius cum eo coalescat, ipsoque tandem aeternum fruatur. Hanc pietatem nemo hominum a natura habet: haec sola sibi semper & vbiuis constat: haec non temporis, studiorum, viriumque partem quandam aut hominem dimidiatum, sed totum, quantus est, sibi vindicat, quem ita immutat, vt alius plane fiat, quam natura ipsum formauerat: haec non virtus est, sed omnium omnino virtutum complexus, fundamentum & radix est: ad hanc aditus nemini, ne infantibus quidem & pueris praecclusus est, nullus tamen homo eam sic consequitur, vt vltiorum progressuum locus non sit: huius nobis perfectissimum exemplum Christus praeiuit, dum mortalitate indutus in terris ageret. Quicquid hanc imaginem non refert, quam venustum, pulchrum & amabile videatur, meretricium est, pietatis nomen mentitur, & ab illa tantum differt, quantum falsum a vero, terra a caelo, umbra a corpore.

Ex hac igitur pietate, quae & quanta in litteras redundet utilitas, iam disputabimus. Varia illa & multiplex est, potest tamen commode ad aliquot potiora capita reuocari. quae ordinis

nis causa sigillatim lustrabimus. Primum in eo de litteris praeclare meretur pietas, quod in illarum cultoribus ignauiam pellit, & calcar ipsis ac stimulum addit fortissimum. Multa fastidia deuoranda, innumerae molestiae, sudores & calamitates superandae, & incredibiles labores exantlandi sunt ab illis, qui litteris operantur, & ad solidae eruditionis decus adspirant, quibus profecto segniter, remissius & negligenter agere, cuticulam curare, otio disfluere, sibiue indulgere non licet. Quamobrem veternus excutiendus, animus, ne torpore vnquam langueat, quotidie excitandus est, imprimis si naturae tarditate & stupore laborat, aut ad socordiam & leuitatem propendit, faces admo- uendae sunt & studiorum incitamenta, quae aliunde quam a pietate rectius & felicius non petuntur. Tantum enim neque ambitiosa valet gloriae & aemulationis cupido, nec lucri & diuitiarum dira fames, nec voluptatis ex litteris perceptae recordatio, quantum haec vnica bonae mentis integritas: quae vel horam, ne dum diem aut longius tempus otiose transigere, sibi viuere & occasionem bene agendi negligere nefas ducit: quae DEVM obseruatorem studiorum suorum, censorem & monitorem praesentem habet: quae vltimam horam instare & rationes temporum, virium, sumtum totiusque vitae, in decretorio die postulat & subductum iri intelligit: quae omnem aeternitatem, ad quam creati sumus & viuimus a breuissima vita bene maleue, studiose negligenterue transacta pendere cogitat: quae DEO consecrata eiusque innumeris beneficiis deuota indefesse elaborat de gratiis ei vel ipso sanguine habendis: quae, vt verbo dicam, DE causa litteras tractat, & flagrantissimo ipsius amore tota consumitur. Fortior est hic castae mentis ad studia impetus, constantior & generosior, quam qui a gloria aliisque illecebris humanis est, nunquam enim spe & fine suo excidit, nunquam turbatur & a se distrahitur, sed continuus & perpetuus est, ac eundo vires acquirit.

Secunda vtilitas, quam litterae pietati debent, in eo consistit, vt animum serenum, tranquillum, alacrem, a curis, commotionum & cupiditatum turbis vacuum reddat. Quae mentis sedatae tranquillitas dici non potest quantum iuuat ad litterarum studia,

studia, sicut turbator & fluctuans animus ingenii vires obtundit, frangit, debilitat. Hanc vero mentis tranquillitatem & omnium curarum, cupidinumque missionem sola pietas efficacissime imperat. Nam DEVM sibi conciliatum & propitium habere, apud illum gratia valere, ipsi omnes vitae studiorumque rationes probare, de ipsius paterno fauore & prouida cura certissimum esse, ea demum vera animi tranquillitas est, quae homini formidine, curis & cupiditatibus interdicat. Atque haec sui neglectiōem acerbe vindicat. Felicius sane litterae his nostris temporibus florerent, nisi qui illis se addixerunt, felicitatis & suae & aliorum obliti, priuata commoda, pro suae quisque propensionis intemperantia sectarentur, curis & sollicitudinibus exederentur, affectuum fluctibus circumagerentur, ad mutuas digladiationes, aut illiberalia mancipiorum & parasitorum seruitia & sexcenta mala abriperentur. Et bone DEVS quam misere is in litteris versabitur, qui vel malorum conscientia & futurarum rerum, sane quam formidolosissimarum, terroribus angitur, vel ira vehementiori aestuat, vel tristitia grauiori deprimitur, vel lasciuia libidine vritur, vel plurium cupiditatum furiis simul exagitur. Viliora opificia & sellulariae artes, quae corpus potissimum requirunt, aegrius forte peragi possunt animo perturbato & a laboribus distracto, litterarum certe studia sic tractari non possunt, ut quae omnes animi vires in vnum collectas, bene dispositas & a perturbationibus liberas requirunt.

Tertia pietatis utilitas est, quod frenum iniicit litterarum cultoribus, illosque intra mediocritatis limites continet, ne ad id, quod nimium est in litteris, & a vitio non differt, intemperanter abripiantur. Grauiissimus morbus est & eruditioni nocentissimus studiorum praecipitatio, in quam facillime delabuntur, qui vigore & immoderata alacritate abundant, in primis si portentosae polyhistorias pruritu vellicantur. Hoc morbo qui laborant, tumultuarie litteras tractant, per scientias, seu earum potius superficies & extremitates peruolant, rudem & indigestam confusae materiae molem corradunt, & dum id operantur, ut ante maturitatem sapientiam maturent ad perpetuam immaturitatem properant, atque in omnibus disciplinis multa discunt,

feunt, nihil autem quod solidum sit, perfectum & suis partibus absolutum. Alii litterarum helluones breui tempore insatiabili voracitate omnem eruditionem deglutire, & litteris se ingurgitare satagunt, dies noctesque insomnes in libris consumunt, fortiter in seipfos saeuunt, & non corporis solum, quod studiosissime enecant, sed animi etiam robur ita conuellunt, ut post aliquot annorum intemperiem ad incitas redacti, vel omni labore supersedere & valetudinem curare necesse habeant, vel missis plerisque litteris, quas ad futuram obliuionem didicerant, aegre redeant ad sobrietatem. A qua pernicie nemo sibi melius cauere, quam intemeratae pietati deditus, illa enim vna optime prouidet, ne quid detrimenti capiant litterae ex iuuenili & concitatori festinatione. Sicut otiosos stimulat, ita etiam nimis currentes retinet & moderatur, mature omnia, suo ordine & tempore fieri, corporis rationem haberi, rebus & laboribus singulis limites poni iubet sapientissime.

Quarto praeterea loco ab opinionibus praeiudicatis animum liberat pietas, quae eruditioni longe sunt perniciosissimae. Homo enim, qui se hominem esse experiundo didicit, & humanae imperfectionis conscius, nihil humani a se alienum esse nouit, nec se praecipitanter, nec alios, si homines sunt, auctores coeco impetu sequetur, sed omnia legitime examinabit, a partium, sectae & officiorum studio immunis, veritatis vestigia leget, nil odio, inuidia aut amore hominum credet, sed rem uti est, ex vero, diiudicabit. Parum enim sollicitatur diuina eius aliorum sententiis, externis commodis aut incommodis, & dummodo in sentiendo & agendo veri rectique sibi conscia sit, in illo tramite immota pergit.

Accedit quinta utilitas, quae ex pietate in eruditionem deriuatur, quod & intellectum hominum & voluntatem, cuius magnum est in intellectum imperium emendat, hominem recte sapere ac iustum & aequum rebus pretium statuere docet, quae tamen re nullus vere eruditus carere potest. Etenim si quis vel omnem litterarum farraginem conquisiisset, linguas omnes cerneret, historiarum vicissitudines & nexus in numero haberet, atque artium, disciplinarum & scientiarum quarumvis ambitum e-

mensus

mentus esset, posset is doctus, litteratus, polyhistor & multiscius vocari, eruditus vero, sapiens & prudens vocari non posset, nisi animus simul e ruditate naturali vindicaretur, & iudicium hominis subigeretur, ad bona malis, meliora leuioribus, necessaria vtilibus & haec gratis & iucundis anteponenda. Et ad veram hanc sapientiam, sine qua ipsa eruditio rudis manet, vnum pietatis iter patet, quae hominem prouidum & oculatiorem reddit, vt nunquam praesenti rerum grato vel ingrato sensu regatur, sed veribonique gustum habeat, & omnia ex finibus, eorumque arctissimo vinculo diiudicet, atque illos, quo diuiniore, perenniores & vltimo finiproiores sunt, eo meliores reputet. Eadem & inclinationes motusque voluntatis ita temperat, vt rerum aestimia non ab his propensionibus, sed haec potius ab illis pendeant, eaque sequantur. Tanta est & tam peruersa animi naturalis prauitas, vt nisi diuinam emendationem subierit, errore & stultitia vacare nequeat. Actiones enim omnes adeo cohaerent, vt vltimo hominis fine, ad quem nascimur & viuimus omnes, posthabito, nec velimus, neque etiam si vellemus, possimus bonos nobis fines praefigere, aut accommodatas ad illos consequendos vias ingredi, sed deteriora semper sequamur. Quam ob rem sacratior codex recte timorem domini sapientiae initium praecipit. Illi vero rationes suas male subducunt, qui de sapientia minus quam scientia, & de eruditione prudentiaque leuius quam doctrina laborant, vnde euenire solet, vt per omnem vitam insigniter ineptiant, magno conamine magnas saepe nugas agant, gravissimasque curas sic instituant, vt postquam fabula acta est & persona ipsis detrahitur, consiliorum suorum, serius tamen quam par erat, ipsos poeniteat, & vnum hunc laborum fructum habeant, se gnaviter, cum ratione, aliisque applaudentibus insaniuisse, per hominum ora & sermones circumvolitasse, ipsisque vanitatis spectaculum praebuisse. Tantine litteratis constat stultitia? adeo-
re ipsis laboriose operandum est vt insipiant?

Cum hoc emolumento coniunctissimum est sextum, ex eodem verae sapientiae studio ortum, quod pietas ad veram & aeternam vtilitatem, litterarum vsuram concedit. Non scholae & vmbrae sed vitae & aeternitati discimus, aut discere debemus literas

teras, magna igitur eruditionis pars est, eruditione recte uti. Quae Tanti apud poetas fortuna fuit, ut fame sitique conficeretur in mediis undis fructibusque, eadem multorum doctorum conditio est, quibus iratum numen, una cum casta mente ab ipsis susque deque habita, litterarum, quibus circumfluunt, usuram ademit. Nec sibi nec aliis vere profunt doctrina sua, avaris simillimi, qui opes corrådere norunt, illis frui nesciunt. Pietas vero utilem & fructuosam fieri iubet eruditionem, hominem omnibus usurpandum permittit, & facit ut vel mediocriter doctus, modestus, facilis & laboriosus plures fructus ad utilitatem publicam conferat, quam multa inutilia terrae pondera, litteris onusti, earum tamen tenacissimi.

Septimum litterarum commodum ex bona mente redundans in eo consistit, ut contra vitia eruditorum usitatissima, optimum sit praesentissimumque remedium. Habent singulae hominum aetates, vitae conditiones, & ordines sua propria vitia, adeo familiaria, ut vix ac ne vix quidem nonnulla eorum, omnia vero nunquam, homini sibi relicto per naturae corruptionem ad optimarum rerum abusum pronae, euitare liceat. Litteratorum in primis familia tot abundat vitiis domesticis, ut ipsa librorum enumeratio, qui in illis explicandis occupantur, librum faciat. Et quis nisi in litterario orbe penitus hospes, fastum, temeritatem, impudentiam, sorditiem, umbraticam superbiam, circulatorias fraudes, litteraria furta, digladiationes & alia his gemina mala, quae eruditionem populantur, ignorat. Quorum si quis unum alterumque praeterire conabitur, incidet in aliud, priori forte periculosius. Una tutissima pietatis via per hos scopulos & praecipitia secure itur. Illa enim ab extremis ad mediocritatem reuocat animum, a ventosa vanitate, rerumque sacrarum contemptu, quae alias a litteris diuelli difficulter possunt, conseruat, & contra haec pericula praemunit.

Ultima utilitas pietatis, quae vel primo loco commemoranda fuisset, ea est, ut vires necessarias diuinitus sufficiat, laborumque felices progressiones atque exitus desideratos impertiat. Nam quotiescunque animus sub onere laborum defatigatus &

viribus exhaustus DEVM praesentem supplex veneratur, sancte amplectitur, eiusque consuetudine fruitur, non potest non ex hoc inexhausto fonte vires novas, novumque robur consequi, & suspiriis ac deprecationibus in se deriuare. Neque vlla res alia, infractas & labefactatas vires ita instaurat, instauratas confirmat, confirmatas auget, quam efficacissimus diuini fauoris sensus, qui non solum animum recreat & refocillat, sed in ipsum corpus robore influit. Si his secundis ventis vela damus, iisque ferentibus vehimur, nemo potest credere nisi expertus, quantus cursus breui tempore conficiatur. Et sane, aut ipsum arbitrium rerumque humanarum moderamen summi DEI insciendum est, negandumque omnes rerum euentus ex ipsius voluntate fieri, aut fatendum est, rectius rebus suis consulere neminem, quam qui de huius summi rectoris & studiorum moderatoris fauore consequendo & conseruando sollicitus est.

Plura supersunt emolumenta, quae ex hoc diuinae virtutis fonte manant, licet paullo remotius, quorsum e. g. pertinent, quod aliorum & praeceptorum saepe amicitias conciliat, a sumptibus, tempore, viribus inutiliter dilapidandis, & alienis rebus agendis, homini cauet, cetera, verum cum haec leuius momentum trahant, neque tam numero & multitudine, quam pondere & praestantia rationum causa agenda sit, & illa, quae proxime ex pietate fluxerunt, satis abunde fidem sententiae nostrae faciant, diutius huic argumento inhaerere superfedemus, si vnum duntaxat ex innumeris testem, omni exceptione superiorem produxerimus, diuinum Paullum, qui *εὐσεβέστερον* grauiter edicit *πρὸς πάντα ὀφείλουμεν*. I Timoth. III.

Reliquum tamen est, vt malefactorum hominum officias examinemus, & obiectionibus eorundem obuiam eamus, a quibus tamen, si serio res agitur, non erit, quod causae nostrae multum timeamus. Vna illarum, eaque grauissima est, multam iacturam temporis fieri per pietatis exercitia, preces, cetera, quod longe felicius ad studia infumi posset. Tria vero sunt, quibus hic fumus dispelli potest, si primum dicamus, longe plus temporis ab aliis, qui nihilofecius magna doctrinae gloria turgent, inutiliter consumi ad explendas cupiditates, & vana illa studia tractanda quae

quae, vt nunquam profutura, fastidit animus DEO sacratus. Certum deinde est & exploratum, ad recreationem & instaurationem virium vicissitudine quadam opus esse, quam felicissime his diuinis interstitiis parari demonstrauius: nemo tandem dubitabit, quin haec temporis iactura, si iactura dicenda est, quod DEO denouetur, felicissime compensari possit numinis fauore.

Prouocant etiam profani homines ad innumera exempla castarum mentium, quae in litterarum studiis rudes & a doctrina alienissimae manserunt, & in quibus haec pietatis utilitas minus se probauit. Qua fallacia, vt in scholis loquimur, causae non causae, satis callidas fraudes nectunt, solutu tamen non admodum difficiles. Non enim sola pieras ad eruditionem sufficit, quod nemini vnquam, ne febricitanti quidem in mentem venit. Plura sane, ingenium natura non ineptum, bona institutio, discendi ardor, & diligens cultura ad illam requiruntur: id tamen non efficient hi nequitiae patroni, bonam mentem in causa fuisse, cui, quod aliunde accidit, perperam & iniuriose tribuitur. Potest etiam hoc telum ita retorqueri, vt verius adfirmemus longe plures profligatis moribus, flagitiis, cupiditatibus & ipsa improbitate a doctrina impediri.

Aliud praesidium contrariae sententiae in eo quaeritur, quod multi impii, ab hac saltem diuina virtute alienissimi homines, eruditione claruerunt. Verum licet liberalius hoc ipsis concedamus, omni tamen adseueratione affirmamus, longe eruditiores & sapientiores illos futuros fuisse, accedente pietate, & longe maiorem in ipsos aliosque redundaturam fuisse utilitatem.

Addunt pietatis contemptores, per sacras tabulas omnia abneganda, ipsam eruditionem & sapientiam flocci pendendam esse. Quod vere quidem, sed inuidiose tamen, vafre, & malitiose dicunt. Nam & ea sapientia, quae contemni debet, ieiuna, imaginaria, fictitia, nulla est, & ipsas litteras abnegare, est minoris illas facere quam diuinam & aeternam sapientiam, iisque non ad fastum & vltra limites, sed modeste, suo loco, suaeque opportunitate vti. Quemadmodum, si ipsam vitam abnegare &

odisse iubemur, nemo sanus id de interfectione sui & ipsius vitae contemtionem interpretabitur, eadem ratione eruditionem abnegando eruditi euadimus.

Nec desunt qui litteratorum sortem conqueruntur & insuperabiles difficultates obtendunt, quibus virtutis & bonae mentis studium circumseptum teneatur, ac si miraculis & prodigiis opus esset ad illas superandas & haec studia coniungenda. Hi tamen non in virtutem, sed litteras iniurii sunt, quae aeternum auerruncandae essent, si pietatem arcerent, hominesque a felicitate sua distraherent. Poteest his pudor subfundi multis praeclaris exemplis virorum, qui vtramque provinciam per se coniunctissimam studiose ornavunt, & ita litteras tractarunt, ut pietatis detrimentum nullum, pietatem vero, ut litterae multa incrementa caperent.

Alii tandem audacter calumniantur, pietatem barbariem & ignorantiam in orbem inuexisse, ipsasque leges diuinas velle, ut ratione eiurata, & posthabita, stulti fiamus. Sed hi maculam, quam innocentissimis mentibus aspergere student, sibi ipsis inveniunt, & vel ignorantiam produnt, dum superstitionem pro pietate habent, vel ignominiosam malitiam declarant, dum obfuscae & febriculosae rationis fugam, rectumque & suis limitibus circumscriptum usum sanae rationis, eius eiurationem vocant.

Ex illis quae haecenus differuimus, satis apparet, & quam male suis partibus satisfaciant paedagogi, qui laboriosissime quidem iuventutem, suae curae concreditam, ad litteras formant, mentis tamen emendationem prorsus negligunt: & quid causae sit, cur officii religione teneri nos credamus ad bonae mentis studium in schola nostra sancte vrgendum, quo nobis adeo nihil prius, nihil antiquius est, ut operam & oleum in illis pueris perdidisse putemus, qui ad illam se formari non patiuntur. Caste hoc & intemerate factum esse, vos, in primis testamur, optimi iuvenes, qui iam ex disciplina nostra manumitemini. Et utinam vos omnes huius litterarum & pietatis consortii & conspirationis felicissimae testes ac documenta producere liceret, qui re ipsa comprobarent hanc bonae mentis cum eruditione coniun-

iunctionem. Verum, si quid nostra apud vos valet auctoritas, postremum hoc a vobis nos impetrare finite, aut a vobismet ipsi hoc impetrate, ut intemeratae pietatis studium in defesse suscipiatis, & hunc tramitem, quem toties totiesque vobis praecepimus, ingressi, ab eo vnquam recedere nefas habeatis, neque cum casta mente pariter ac cum schola, bonae mentis sede, diuortium fecisse arbitremini. Ita DEVS profectionem vestram fortunabit, ita felicissime pericula academica praeteribitis, nostramque de vobis expectationem non frustrabimini.

Vos vero studiorum nostrorum patronos & fautores, qui nobis bene cupere nouis quotidie voluntatis vestrae significationibus declaratis, obseruanter & officiose rogamus, ut si per graviora negotia fieri potest, lustrationem iuventutis nostrae solemnior, vestra praesentia condecoretis, & tam declamationibus, quam examini linguis auribusque faueatis, nec tempus male locasse existimetis, quod ad iuventutem vestro favore inflammendam impenditis. Posteriori lustrationis die, VI ordinis selecti ciues laboribus scholasticis bene defuncti ultimos sermones habebunt CHRISTIAN. GOTTLÖB HEERMANN, IO. KAGEL, & CHRIST. FRIDERIC. SCHMERWITZ, quorum primus quinque & dimidium, secundus quinque, tertius septem annos in disciplina nostra, singuli vero integrum annum in hac suprema classe obsequentissime & diligenter transegerunt. MICHAEL FRIDERIC. VNRVHE, IOH. GEORG. BVCHOLZ, & HENRIC. CHRISTIAN. HOLLAENDER, qui VI menses in hoc ordine honeste & laudabiliter consumserunt, ultimus II & sesqui annum, reliqui duo biennium in hac schola fuerunt bonae mentis & litterarum elegantiorum studiosissimi. Faxit DEVS O.M. ut bonis omnibus cumulati suae singuli & publicae felicitati diu intersint. Reliqua, quo ordine ex consuetudine nostra peragentur, sequentes tabulae indicabunt

ORATIONES

AB ACADEMIAE CANDIDATIS EX ORDINE SELECTO HABENDAE:

- I. MICHAEL FRIDERIC. VNRVE, Cremmensis Meso-Marchicus, exhibitos viris eruditis honores canet carmin, latin.
- II. HENRIC. CHRISTIAN. HOLLAENDER, Anglo-Cimber, de felicitate litteratorum dicet, latine.
- III. IO. GEORG. BVCHOLTZ, Berolinas, miseriam litteratorum deplorabit, oratione latina.
- IV. CHRISTIAN. FRIDERIC. SCHMERWITZ, Conariensis, miseriam philosophorum inter gentes explicabit latine.
- V. IO. KAGEL, Gardelegiensis Marchicus, de vitiis & miseriis litteratorum ex ambitione fluentibus, ager, carm. latin.
- VI. CHRISTIAN. GOTTLOB HEERMANN, Sproeda-Magdeburgicus, de miseria litteratorum ex voluptate & auaritia oriunda loquetur, & suo simul ac reliquorum nomine scholae nostrae valedicet, germanice.
- VII. IOACH. LEONHARD. HERMES, Vkerö-Marchicus, remediis contra vitia & miseriam eruditorum explicatis, discessuris iter academicum gratulabitur german. carmine.

His orationibus interserentur quaedam diligentiae profectuumque specimina, ab iisdem edenda, in Theolog. Logic. Latin. Lingua, Anthropologia, Historia litteraria, & Oratoria.

TABVLA DECLAMATIONVM

a

QVIBVSDAM CLASSIS PRIMAE DISCIPVLIS DE MORIBVS HABENDARVM

d. VII. Octobr.

IO. DAVID. MICHAELIS, Halensis, dicet de peruerſitate
morum, latino carmin.

BENIAMIN BOELDIKE, Plaeniza Rupinenſis, de conuerſati-
one, latine.

IO. CHRISTOPH. DEICHMANN, Magdeburgicus, de imi-
tatione, german.

THEODOR. GOTTLIEB EDELING, Schvanebeca-Halber-
ſtad. de vero verae virtutis exemplo, Chriſto, ſuo ſi-
mul & duorum antecedentium commilitonum nomine
ſcholam valere iubebit, carmin. german.

GEORG. FRIDERIC. WEGNER, Baerwvalda-Neo-Marchi-
cus, de correptione quotidiana aget, & abituris ſtudio-
rum mutationem gratulabitur, latine.

CONSPECTVS EXAMINIS

d. VIII. Octobr.

H. VIII-XII.

1. Theolog. V.
2. Latin. VII.
3. Graec. V.
4. Graec. I.
5. Latin. IIII.
6. Latin. II. inf.

7. Historic. II.
8. Hiſtor. I.
9. Latin. II. ſuper.
10. Latin. I.
11. Theolog. III. ſuper.
12. Muſica. I.

b. II-V.

b. II-V.

1. Theolog. III. inf.	6. Hebr. III.
2. Arithm. I.	7. Gallic. II.
3. Latin. III. inf.	8. Geograph. I.
4. Latin. III. super.	9. Geograph. II.
5. Graec. III.	10. Theolog. III.
	11. Music. II.

d. VIII. Octobr.

b. VIII-XII.

1. Theolog. III. super.
2. Graec. III.
3. Actus oratorius & examen ordinis selecti.

b. I-V.

1. Theolog. VII.	6. Geograph. III.
2. Arithm. II.	7. Gallic. III.
3. Latin. V.	8. Latin. VI.
4. Hebr. I.	9. Arithm. III.
5. Hebr. III.	10. Geometr.
	11. Theolog. VI.

